

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย โดยใช้
ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology)
เป็นวิธีวิจัยที่ใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมกัน ซึ่งผู้วิจัย ได้สรุป
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัยดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. ขอบเขตการวิจัย
3. การดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน
สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในโรงเรียนบ้านหนองปลิง
2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย ของนักเรียนโรงเรียน
บ้านหนองปลิง โดยใช้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียน
บ้านหนองปลิง จำนวน 9 คน เพราะในปีการศึกษา 2552 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
มีจำนวน 9 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลต่าง ๆ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านหนองปลิง จำนวน 9 คน เพราะในปีการศึกษา 2552 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 9 คน จำนวนผู้ปกครองจึงใช้ 9 คน

2.2 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองปลิง จำนวน 6 คน เนื่องจากในทำเนียบครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีและนาฏศิลป์ มีจำนวน 6 คน

2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองปลิง จำนวน 9 คน เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีจำนวน 9 คน

3. กรอบเนื้อหา ในการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาตรฐาน ศ.3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ตัวชี้วัด 2. ระบุหรือแสดงนาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นบ้านที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประเพณี สาระการเรียนรู้แกนกลาง การแสดงนาฏศิลป์ ประเภทต่าง ๆ (นาฏศิลป์พื้นบ้าน)

4. ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

5. สถานที่วิจัย โรงเรียนบ้านหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

การดำเนินการวิจัย

1. สืบหาความต้องการ เก็บข้อมูลโดยนำแบบสำรวจที่สร้างขึ้น ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จากนั้นวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสำรวจ ว่ามีความต้องการนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนอยู่ในระดับใด และต้องการใช้กิจกรรมใดมากที่สุดสำหรับนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ มาจัดสนทริยสนทนา เพื่อกำหนดแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน เชิงเก็บเห็ด จำนวน 6 ชั่วโมง เชิงกลองยาว จำนวน 6 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ผู้วิจัย และครูภูมิปัญญาท้องถิ่นสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

6. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทยของนักเรียนโดย นักเรียนประเมินตนเอง ครูประเมิน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นประเมิน ผู้ปกครองประเมิน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเมิน แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วย แบบสำรวจความต้องการ และแบบ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 104) ค่าเฉลี่ย จำนวนโดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 105) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวนโดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 106)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การใช้เทคนิคสนทนารายสนทนา โดยนำคำสนทนามาเขียน พรรณนา เพื่ออ้างอิงข้อเท็จจริงตามปรากฏการณ์ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในวงสนทนา แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการนำข้อมูลเชิง ปริมาณ มาเขียนพรรณนาตามข้อเท็จจริง

3. การตรวจข้อมูลใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) โดยนำการ ข้อมูลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จาก ผู้วิจัย ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและ คณะกรรมการสถานศึกษา การสะท้อนความรู้ดีต่อพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย นำมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักความเป็นไทย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ผลของการสำรวจ พบว่า ความต้องการระดับมากที่สุด จำนวน 4 รายการ คือ มีส่วนร่วมในการเลือกการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านสำหรับจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในโรงเรียน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านที่มีในท้องถิ่น เรียนรู้

ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และเรียนรู้ศิลปะการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้าน เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นตามลำดับ ความต้องการ ระดับมาก จำนวน 5 รายการ คือ เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ให้โรงเรียนจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมดนตรี- นาฏศิลป์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษและมีความสนใจด้าน นาฏศิลป์ ได้ร่วมกิจกรรมเพิ่มเติมในเวลาดังหรือนอกเวลาเรียน เผยแพร่ศิลปะการแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้าน เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูผู้สอนในโรงเรียน และ เรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครูผู้สอนนาฏศิลป์ร่วมมือกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ตามลำดับ และความต้องการในระดับปานกลาง จำนวน 1 รายการ คือ การเรียนรู้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านของแต่ละภาค และเรื่องที่น่าสนใจกิจกรรมการ เรียนรู้คือ เชิงเก็บเห็ด และเชิงกลองยาว สำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสำรวจหมดมีความเห็นเพิ่มเติมว่า เชิงเก็บเห็ดเป็นนาฏศิลป์พื้นบ้านที่ ประดิษฐ์ทำขึ้นมาใหม่ทำสอดคล้องกับวิถีชีวิตนักเรียนฝึกปฏิบัติได้ง่าย เชิงกลองยาว เป็นการรำประกอบกลองยาวซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของบ้านหนองปลิงแต่ดั้งเดิม ซึ่งกำลังจะสูญ หายสมควรจะฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป และการเรียนนาฏศิลป์พื้นบ้าน ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจในท้องถิ่น รักท้องถิ่นของตนเอง

2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย โดยใช้ ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน การใช้เทคนิคสุนทรียสนทนาเป็นเครื่องมือในการคิด ร่วมกัน นับว่าเป็นประโยชน์กับผู้ร่วมวงสนทนาและผู้วิจัยอย่างยิ่ง เพราะได้เห็นกระบวนการ สนทนาตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งเป็นการสนทนาที่เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นการบอกเล่าความรู้ และประสบการณ์ ที่มีอยู่ในตัวตนของบุคคลหนึ่งให้บุคคลหนึ่งฟัง เห็นการพูดและการฟัง อย่างมีสติและการเคารพคำพูดของกันและกัน โดยไม่มีการขัดแย้ง วิพากษ์วิจารณ์ เห็นการ ฟัง การเล่าต่อทอด ซึ่งเป็นประโยชน์และมีคุณค่า ทำให้ได้กระบวนการจัดสุนทรียสนทนา ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะการตั้งวงสุนทรียสนทนา การทำความเข้าใจในกิจกรรมสุนทรีย สนทนา ลักษณะการสนทนาที่เป็นไปตามธรรมชาติ การสนทนาโดยไม่มีวาระ/ไม่มีหัวข้อ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการรับฟังซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจสมาชิกในวง สนทนา และความมุ่งมั่นตั้งใจในการสนทนา ผลของการสนทนา ผู้วิจัยสามารถนำมา ดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ แนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ ซึ่งทุกกระบวนการที่กล่าวมาเป็นการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมทั้งสิ้น โดยได้
 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผ่านการจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมชุมนุมดนตรี-
 นาฏศิลป์) ภายใต้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การใช้ข้อมูลหลายด้านและความร่วมมือ
 จากหลายฝ่ายทั้งจากนักเรียน ครูผู้สอน ชุมชน(ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และ
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) การร่วมสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอก
 ห้องเรียน ที่มีปฏิสัมพันธ์ หรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีการ
 สังเกตและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย
 โดยใช้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ที่บ้าน ส่งผลให้นักเรียน มีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมา
 การวะ และร่วมอนุรักษ์-เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย พัฒนาขึ้นทุกคน ทำให้ได้กระบวนการ
 พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย โดยใช้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์
 ที่บ้าน คือกระบวนการพัฒนาแบบ 5 ร่วม ซึ่งได้แก่

1. ร่วมคิด คือ การใช้เทคนิคสุนทรียสนทนาเป็นเครื่องมือในการระดมความคิด
 เพื่อค้นหาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้แจ้งผลการ
 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจแล้ว การแจ้งตัวบ่งชี้ พฤติกรรมชี้วัด และพฤติกรรมสำคัญ
 และการกำหนดร่วมกันแล้ว วงสนทนาได้มีการเสนอให้ครูผู้วิจัยเป็นผู้สอนเรื่องเชิงเก็บเห็ด
 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นสอนเชิงกลองยาว และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ร่วมกัน
 ทำให้ได้รับแนวความคิดจากหลายฝ่ายและเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการพัฒนา

2. ร่วมวางแผน คือ ผู้วิจัยและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันกำหนดแนวทางการจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้/ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้ร่วมกันกำหนดแนวทางว่าจะสอน
 อย่างไร ใช้สถานที่ใดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ข้อสรุปว่า เชิงเก็บเห็ด ให้ครูผู้วิจัย
 สอนที่โรงเรียน โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใน
 กิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนเชิงกลองยาว ครูภูมิปัญญาสอนแต่ไม่ต้องจัดทำแผนการสอน
 ทำเพียงกำหนดการสอนว่าจะให้สอนวันไหน เวลาใด กี่ชั่วโมง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจะ
 ร่วมกันถ่ายทอดความรู้และสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ได้รับมาจาก
 บรรพบุรุษ ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และสังเกตพฤติกรรม
 การเรียนของนักเรียน

3. ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดทำที่โรงเรียน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นท่านใดว่างก็จะมาสังเกต

พฤติกรรมการสอนของครูและสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ส่วนครูภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกำหนดการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดทำให้ โดยสถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะใช้ตามความเหมาะสม คือ สอนที่โรงเรียนในห้องนาฏศิลป์ สอนที่บ้านครูภูมิปัญญา หรือที่วัดตามความเหมาะสม ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและสังเกตพฤติกรรมเรียนของนักเรียน หลังเสร็จกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง จะร่วมกันพูดคุยถึงสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพบว่าการที่ให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยอิสระ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปด้วยความราบรื่น และผ่อนคลาย ผู้สอนและผู้เรียนมีความสุข การสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สังเกตเห็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นจะใช้ความเป็นกัลยาณมิตร ความเป็นญาติ ความรักความผูกพัน สอนมารยาทควบคู่กับการรำภายใต้บรรยากาศอันอบอุ่น

4) ร่วมอบรมเฉพาะ คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษาฯ ได้มองภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ชัดเจนจากวงสนทนาแล้ว ก็จะร่วมกันอบรมตั้งสอนบุตรหลานเมื่อพบบุตรหลานมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จะให้คำแนะนำ ว่ากล่าวตักเตือนทันที

5) ร่วมประเมิน คือ ทุกฝ่ายร่วมกันสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งพฤติกรรมในโรงเรียน ในชุมชน ขณะที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น มีการประเมินเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยเพื่อสรุปผลการประเมิน

อภิปรายผล

1. ผลจากการสำรวจความต้องการในการนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้ทราบระดับความต้องการและเรื่องที่ต้องการสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน อีกทั้งนักเรียนยังได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกห้องเรียน นอกจากนี้การให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยได้รับรู้ได้เห็นการถ่ายทอดความรู้ในตัวคนสู่คนซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักความเป็นไทย โดยใช้ ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน

2.1 ผลการจัดกิจกรรมสุนทรียสนทนา พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่มีการแนะนำตัวว่าเป็นใครมาจากไหน ไม่มีประธาน และเลขา ไม่มีการลงมติ การตัดสินใจ ไม่มีการขกตคนข่มท่นหรือนำตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นกำหนดความคิดเห็น/ตีคุณค่าของคำพูดของผู้เข้าร่วม กิจกรรมคนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่ มกราพันธ์ จูฑะรสก (2550 : บทคัดย่อ) กล่าวไว้ว่า หลักปฏิบัติของการสุนทรียสนทนาทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องเท่าเทียมกันหมด โดยเฉพาะในด้านการคิด และพูด ไม่ปล่อยให้ความแตกต่างทางเพศ อายุ สถานภาพ เข้ามาครอบงำบรรยากาศการสนทนา การดำเนินการสุนทรียสนทนาดำเนินไปเรื่อย ๆ ด้วยความเป็นกันเอง เมื่อมีคนหนึ่งพูด คนอื่น ๆ ก็ฟังอย่างตั้งใจ มีการพยักหน้ารับ ยิ้มให้ แสดงให้เห็นถึงผู้เข้าร่วมวงสนทนามีการฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังอย่างมีสติ ดังนั้น หากมีการฟังเสียงตนเองและเสียงผู้อื่นอย่างมีสติ ย่อมมีความสำคัญต่อกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เข้าร่วมวงสนทนา สามารถใช้สติปัญญาได้อย่างอิสระเกิดความคิดร่วมกัน เมื่อใครคนหนึ่ง รับผิดชอบก็จะเกิดการถ่ายทอดโยงไปยังคนอื่น ๆ ที่อยู่เ็นวงสนทนาให้รับรู้ด้วยกัน ผู้ที่สามารถเข้าถึงความรู้และความคิดเหล่านี้ได้ จะเกิดความรู้สึกลัวว่าเสียงของคนอื่นก็เหมือนเสียงของตนเองสิ่งที่ตนเองอยากจะพูดบางทีก็มีคนอื่นพูดแทนให้ และเมื่อคนอื่นพูดออกมาบางครั้ง เราจึงรู้สึกว่ คำพูดแบบนี้แหละ คือ สิ่งที่ตนเองอยากพูด นอกจากนี้ยังพบว่า การดำเนินกิจกรรมสุนทรียสนทนาไม่ได้มีการกำหนดหัวข้อ/ประเด็นย่อยในการสนทนา เรื่องที่ทำการสนทนาจะเป็นการต่อยอดจากสิ่งที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนก่อนหน้าได้พูดเอาไว้ และการสนทนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโสฬส สิริไสย์ (นปป. : 124) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการของสุนทรียสนทนา จะต้องไม่มีหัวข้อ/วาระที่ตายตัวไว้ล่วงหน้า และไม่มีเป้าหมายเพื่อค้นหาข้อสรุป เพราะจะเป็นการเปิดช่องว่างให้อ่านาจเข้ามาชี้นำเข้าหาผลประโยชน์ของตนเองโดยใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือ ส่วนการตั้งวงสนทนาที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้นั่งล้อมรอบโต๊ะ ทำให้ทุกคนมองเห็นหน้ากันหมด ส่วนเวลาในการดำเนินกิจกรรมพบว่า มีการดำเนินกิจกรรม 2 ช่วง ซึ่งช่วงแรกในการสนทนา ผู้ร่วมวงสนทนาตอนแรกแสดงอาการงง ๆ แต่พอเริ่มสนทนาทุกคนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ช่วงหลังผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็น้อยด้า จึงอาจส่งผลต่อการสนทนาได้ นอกจากนี้ในการสนทนาได้นำประสบการณ์ของตนเองพูดคุยเป็นการสร้างกระบวนการคิดร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ไม่มีความขัดแย้ง ไม่มีบทสรุป เกิด

การพัฒนากระบวนการคิด เพื่อสร้างความเข้าใจในระดับที่ยังลึก ตกผลึกจนเกิดเป็นชุดความรู้ใหม่ในตัวตนที่ลุ่มลึกกว่าชุดความรู้เดิมที่เคยมี

2.2 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นบ้าน เชิงเก็บเห็ดและเชิงกลองยาว เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย ซึ่งครูผู้สอนสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ปฏิบัติตนเป็นแม่แบบที่ดีขณะที่สอนในช่วงเวลาที่ได้รับมอบหมายและการดำเนินชีวิตในชุมชนทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างธรรมชาติ เกิดความรักความศรัทธา ความคุ้นเคยและความเป็นกันเอง การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แบบมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีการสั่งสมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา หมวด 4 มาตรา 24 (4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม ที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพสอดคล้องกับ หลักการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1.1 การพัฒนาต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน 1.2 การประเมินต้องอาศัยข้อมูลหลายด้าน ซึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมในและนอกห้องเรียน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์ หรือ ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ข้อมูลที่ได้จึงมีได้จากหลายทาง เช่น ครูผู้สอน เพื่อน ผู้เรียนประเมินตนเอง ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน 1.3 การประเมินเน้นการพัฒนา โดยครูผู้สอนต้องศึกษา ข้อมูลเดิมของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในวางแผนและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งการประเมินต้องดำเนินการเป็นระยะ ๆ และเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูพัฒนาการและส่งต่อข้อมูลต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ หลักการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อ 3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่ตอบสนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้

สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย ผู้สังคมนิยมปัญญาแห่งการเรียนรู้ ที่ชี้ให้เห็นว่า คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพราะคนเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล เพื่อให้คนมีความรู้ คุณุณธรรม ซึ่งแนวทางการพัฒนา ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน 3 มิติ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ (พัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้) มาตรการหลัก 3) ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลานในทุกระดับ/ประเภทการศึกษาพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ 5) ส่งเสริมสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นสังคมเพื่อเอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่น พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาให้มากขึ้น 9) ส่งเสริมสนับสนุนสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ และสถาบันสังคมอื่น ร่วมจัดการศึกษาและการเรียนรู้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียนมากขึ้นในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 52) (ดี 2 ด้าน คุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต) ซึ่งมีกรอบแนวคิดว่า กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์จึงเปรียบเสมือนเหรียญทั้งสองด้าน คือ ด้านหนึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาแต่ละช่วงชั้นสร้างองค์ความรู้ กระบวนการวิเคราะห์อีกด้านหนึ่งคือการบ่มเพาะ กล่อมเกลาลูกฝังและปลูกจิตสำนึกเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักการและเหตุผลของโครงการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมคนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทย และพินบ้านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปีงบประมาณ 2553 – 2555) คือ การสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงความเป็นชาติไทย สิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ การได้เรียนรู้ในด้านดนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทย และพินบ้าน เพราะคนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทย และพินบ้าน เป็นมรดกทาง

วัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษไทย โดยได้ผสมผสาน ภูมิปัญญา ในแต่ละเรื่องไว้อย่างกลมกลืน และชาญฉลาด เมื่อเด็ก และเยาวชน ได้เรียนรู้ถึงความเป็นมา รู้คุณค่า และเกิดทักษะทางด้านดนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทย และพื้นบ้าน จะทำให้เกิดความ ซาบซึ้ง รักและหวงแหน เกิดการอนุรักษ์สืบทอดมรดกอันล้ำค่า ทางดนตรีไทย ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทย และพื้นบ้าน จากบรรพบุรุษให้ยั่งยืนสืบไปในสังคมไทย และชาติไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การสำรวจความต้องการ การนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านสำหรับ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบสำรวจ ให้มากขึ้นกว่าเดิม

2. การจัดวงสุนทรีสนทนา การจัดเตรียมสถานที่ควรมีความเป็นธรรมชาติ ไม่มีเสียงรบกวนมาเป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ผู้ร่วมวงสนทนาได้ฟังและการ คิด ได้อย่างเต็มที่ และเวลาในการดำเนินกิจกรรมควรเป็นหลังจากผู้ร่วมสนทนาได้พักผ่อน อย่างเต็มที่แล้ว ไม่ควรใช้เวลานานจนเกินไป

3. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรชี้แจงให้ผู้มีส่วนร่วมในการ ประเมินให้มีความเข้าใจการประเมินให้มากขึ้น และมีการเสริมแรงด้วยวิธีการอย่าง หลากหลาย นอกจากนั้นควรส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีผลการประเมินในระดับดี เยี่ยม เป็นแม่แบบที่ดีในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และควรพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ด้านอื่น ๆ ในการวิจัยครั้งต่อไป

4. การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรมีการกำหนดกรอบ แนวทางในการพัฒนาให้ชัดเจน ให้เกียรติ ให้อิสระในการถ่ายทอดความรู้ ร่วมสนทนาเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนอย่างหลากหลาย และควรส่งเสริมให้ครู ในโรงเรียนได้พัฒนาสมรรถนะสำคัญ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยให้ สังคมมีส่วนร่วมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสำรวจองค์ความรู้ที่มีในท้องถิ่น ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มากขึ้นและ

ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสำรวจความต้องการ การนำองค์ความรู้ต่างๆ
สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและ
ชุมชน

2. ควรสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียน พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมให้มากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY